

okt '75

TEIN DI TRESH
I KWATRO
KOLORESH

STANLEY CRAS

Hopi aña despwes nan a bin kontami ku promé ajá mi tata tabata gusta sinta ku un amigu b'e palu den kunuku i lesa poesia. Papa ta'ta un gran admiradó di e deklamadó Venesolano Luis Edgardo Ramírez. Djadumingu asina ora nos sali mis'e mucha di Pietermaai e tabata pura pa jega kas p'e skucha Luis Edgardo Ramírez na Radio Rumbos den su "Cita con el ensueño". Un dia el a logra laga Ramírez tra un dies disko p'e. Asina m'a lanta komo mucha ta tende konstantemente e formidabel stèm baho di Luis Edgardo Ramírez, kende di un manera masha natural a bira mi promé gia.

Djadumingu 4 di desember di 1955 mi tabata drumi plat abow den sala, dilanti di pikóp, ta skucha Luis Edgardo Ramírez deklamá Poema 20 di Pablo Neruda, lesando e poesia 'ki parew kuné na bos altu. Di repente a dren-tami gana di bai resitá algun poesia spañó na Radio Hoyer den e programa "Buskando estreyas" i e mes atardi ey m'a debutá ku Poema 20 i Verdades amargas di Julio Flores. Di e estreyanan di e tempu ey -Gretha Martha, Hortence Sarmaat i Norman Moron- ta di Norman so bo ta tende awendia. I pa bisa bèrdè mi ta kontentu ku mi n' bira e streya ku nan a buska na Hoyer. Papiando di Hoyer I Dia 26 di juli 1956 m'a hasi mi prome aparishon pa publiko na Centro Social Catolico. Tabata Dia di Kòrsow i m'a resitá e.o. "Kòrsow mi pober tera" di Kees Martina. Radio Hoyer a transmiti e programa "live". Mei-mei dje poesia m'a lubidá e texto. A pasa un siglo

prome ku m'a bin korda sobrá dje poesia. Su manisé m'a topa un konosi den Punda. E di ku mi: "Ruman, hesú b'a bisa e "polesianan" bon ojera nochi. Ta dwele sí, ku un momentu dado Radio Hoyer a pifia, ponenos pèrdè m'e un kwart'i ora di bo deklamashon!"

Antes poesia tabata pa mi algu masha sagrado en kambio awe mi ta buskando ansiosamente un formula mas prosaiko pa parti ku mi pweblo tur preokupashon di bida, den e kwater idiomanan ku ta dominá den nos bida diario. Na 56 m'a bisa: "Kòrsow, no bai!" i awe, despwes di 20 aña den sirbishi di poesia: "Isla di mi mi kier kambia bo fashi."

Ohalá Tein di tresh i kwatro koloresh alkansá hopi hende. Pasó ta te ora bo mes purb'é, lo bo sa kon e ta smak!

Stanley Cras

Amsterdam, 7 oktober 1975

TEIN DI TRESH I KWATRO KOLORESH

SENSEMAYA

Spañò n' Y'un idioma tonal ku por expresa ritmo di bongo. P'esey eskritornan di e genero afro - antiyano ta usa hopi palabra afrikanu, manera sensemayá, mayombá, bombe, ku hopi b'a no ta nifiká nada, pero ku tin un forsa ebokativo.

Un idioma tonal, p.e. papiamentu, por duna un palabra un otro nifikashon ku diferensha di altura di tono.

Tumba=baile; tumba=pone kai; tumbá=kai

THE NEGRO SPEAKS OF RIVERS

Eufrates=riw importante tempu di apogeo di e sibilisashon bjew di Babilonia.

Congo=riw grandi den e pais afrikanu ku awendia jama Zaire.

Nijl=riw na Egipto.

Mississippi=riw intimamente ligá ku istoria di neger na Merka.

"M'a konosé riw, mes bjew ku mundu i mas

BEDEI MI BON

(Elis Juliana - Korsow)

SENSEMAYA

(Nicolás Guillén - Cuba)

THE NEGRO SPEAKS OF RIVERS

(Langston Hughes - Merka)

MIJMERINGEN

(El Gobernador - Korsow)

NAN TA BAYENDO NORT

(Pedro Velásquez - Ruba)

BISPU DI UN RASA NOBO

(Siegfried Silvanie - Korsow)

ESTADIO CHILE

(Victor Jara - Chile)

MI LO BRÍNGA

(Yerba Seku - Korsow)

E PROGRESO

(Amador Nita - Korsow)

POESIA

(Tony Piña - Ruba)

MIS - EILAND

(Yerba Seku - Korsow)

INTRODUCTION TO SOUL

(Claude Brown - Merka)

MUZIEK DI ZUMBI

(Wilfrido Justina - Korsow)

biew ku sanger umano M'a baño den Eufates promé ku solo sali. M'a tra mi kabaña band'e Congo i el a jajami ponemi pega soño. M'a tende Mississippi kanta tempu Abe Lincoln a baha pa New Orleans. Mi alma a krese hundu manera riw."

MIJMERINGEN

El Gobernador: number di artista di Humphrey Gouverneur.

BISPU DI UN RASA NOBO

Sranan=Surnam

ESTADIO CHILE

Durante gobiernu di Salvador Allende di Chile Víctor Jara a hasi un trabow di reforma kultural fantastiko. Despues k'e burdugunan dje gobièrnu aktwal a mata Allende nan a kwe 5000 chileno importante sera den un stadion i entre nan e gran kantante di protesta chileno Víctor Jara.

Fromé ku nan a fusilé nan a kibra su dos brasa. Komo ultimo akto di protesta el a

COMPA NANZI I BAKA PINTA

(Anónimo - Antiya)

POEMA 20

(Pablo Neruda - Chile)

IT IS SAID

(James Matthews - Sud - Afrika)

TANTE DA

(Boeli van Leeuwen - Korsow)

HEPI

(Elis Juliana - Korsow)

UN SEN MAS, UN PAN MENOS

(Yerba Seku - Korsow)

BONCHI APARTE

(Henry Habibe - Ruba)

¿ LA VIDA ?

(Marcos Ana - Spaña)

PERLA DI CARIBE

(Henry Habibe - Ruba)

KO'I MAKAKU

(Frank Martinus Arion - Korsow)

JEGA SERKA

(Federico Oduber - Ruba)

komponé ESTADIO CHILE, ku su amigunan a siña f'e kabes i smokel f'e stadion. M'a skohe e poesia 'ki pa demostrá mi solidaridat ku tur movementu ku ke duna pweblonan libertat, pas i bida i komo protesta kontra di tur sorf'e abusu i diktadura.

MI LO BRINGA

Yerba Seku: nomber di artista di Richard Hooi Pa mi programa m'a tuma e libertat di usa kama "titulo" e promé verso, a pesar k'e owitor na a duna niun dje poesianan den "Mi ta na kaminda" titulo.

E PROGRESO

Esaki ta promé kapitulo di "Cambionan social cu un yiu di tera ta sonja cuna den e partinan igual di e reinado nobo. "E librito aki a ser publiká originalmente na Ulandes na 1952. Na 1969 Amador Nita, Papa Godett i Stanley Brown a sak'e na papiamentu.

TRINTA ANJA DEN SIRBISHI

(Pierre Lauffer - Korsow)

DRUMI, MOBILA

(Ignacio Villa - Antiya)

TOUCH

(Hugh Lewin - Sud - Afrika)

AUBADE

(Frank Martinus Arion - Korsow)

PIETERMAAI

(Yerba Seku - Korsow)

KORSOW, NO BAI

(Ornelia Martina - Korsow)

EL TALAMO ETERNO

(César Vallejo - Peru)

ISLA DI MI, MI KIER KAMBIA BO FASHI

(Ramón Todd* Dandaré - Ruba)

IK BEN ÓNDERWIJZER

(Yerba Seku - Korsow)

TALBES

(Cola Debrat - Boneiru)

O.E.A.

Roque Dalton (Salvador)

ORACION DI MUCHA

(Ornelia Martina - Korsow)

BORACHAMI

Lupe Reyes - Boneiru)

POESIA

Ta ser bisá ku Tony Piña tabatin 11 año dia el a skibi e poesia 'ki.

INTRODUCTION TO SOUL

sass = papiá anbeskop

uninhibited = liber

endeavor = intento, esfuerzo

exhibitionism = exhibisionismo

effortless = sin esfuerzo

POEMA 20

Saka for di Veinte Poemas de amor y una canción desesperada, ku Pablo Neruda, ganador di Premio Nobel di literatura, a publiká ku 20 año.

IT IS SAID

E poesia 'ki a sali den "Cry rage", un dje hopi kolekshonnan ku n' mag sali na Sub Afrika.

"Nan ta bisa poëtanan ta skibi di bejesa, flor i amor. Trobadornan ta toka laúd (instrumentu

Alber

okt. '75

TEIN DI

TRESH

I KWATRO

KOLORESH

di kwérdè) i kanta kantika riba tempunan bon, pero ami ta skibi di un kurason k'a hoga di agonia pa loke ley di hende blanku a kausa."

TANTE DA

Ku Rots der Struikelingen Boeli van Leeuwen a jega di aana Vijverberghprijs un djessinku añ pasá. F e die nobela aki m'a skohe un fragmentu kaminda e ta konta bida i tragedia di "Tante Da". Den e buki e parti aki no tin titulo. Komo e fragmentu di Da ta dura m'e mei ora, m'a hañami ta salta p'e programa 'ki o.o. e promé parti kaminda Boeli ta konta ku Da tabata biba ku su tata i su mama un bida masha protehá. E tata a kuri ku tur e gainan ku kera frei e: "Da, e tersionan ey no ta nada pa bo!" Su mama a muri dia e tabatin 30 añ i f'e d'e dia ey Da a para bira much'e mandá dje tata. Dia e tata a haña ataka keda morto Da a keda so i p'esej famia a disidi ku Da lo keda seka Alfred, un ruman homber kasá, ku tabatin 7 yu. Un dia a bin biba ej pegá un makamba, kabai korá. Desp'ei poko tempu e ku Da e gusta otro, pero ora el a bai pidi ma seka Alfred esaki a hisa kara wak i kalifiká: "makamba i pletter". I el a para 'riba ku Da mester kibra ku Karel.

¿ LA VIDA ?

Politika di ultrahe di gobiernu di Franco a okashoná na september 1975 internashonalmente masha protesta, ku asta un homber konservadó manera Papa di Roma a protestá tres bja P'esej e poesia ¿ La vida ? no mag falta den e programa 'ki. Marcos Ana tabata será 22 aña den piskalat di Burgos na Spaña. Un amigu a siña e poesia 'ki f'e kabes, smokel e f'e piskalat kaminda e ta puntranos kon un mata ta i un sunchi di muwè. Despwes di 22 aña ta riba geful so e por skibi: "laman... tera"
" E ta bisa mondi, pero ya e no ta korda midí di un palu. E ta soña ku un horizonte sin slot i sin jabi. Di repente e ta korta e poesia: "Mi n'por sigi; mi ta tende pasonan dje sipir!"

KO'I MAKAKU

A parsemi un bon idea duna e fragmentu 'ki un bon titulo na papiamentu, a pesar k'e ta saká f'e un nobela na ulandes: "Afscheid van de koningin".

TOUCH

Hugh Lewin ku ta den piskalat pa motibu di

okt. '75

su lucha kontra rasismo na Sud - Afrika ta
soña ku loke l'e hasi ora e sali l'e piskalat.

fist= moketa

paw= listramentu desagradabel

prodding= pusha

probing= investigashon

AUBADE

Un fragmentu saká fo'i e nobela *Afscheid van de koningin* di Frank Martinus Arion. Bai de wéi, den e nobela mes e n' tin titulo.

DRUMI, MOBILA

Uniko kos ku nos sa di Ignacio Villa ta ku e ta "antillano" (di islanan di abla spaño?) i ku el a nase probablemente na prinsipio di siglo 20. Un poesia afro - antiyano di gran ternura i ku un paresido asombroso ku papiamentu.

pitico= fluit

coronise= probablemente "codornices"=
para

EL TALAMO ETERNO

tálamo= talmo, kama matrimonial

TALBES

Cola Debrot a mandami en konekshon k'e poesia 'ki e sigiente nota folkloriko:" Na Boneiru bo ta topa un gran cantidad di pal'i sia. E palu aki ta sumamente sensitivo. Si e ta crece so, mi ke men sin muraya of sin otro palu of mata den su vecindad, e ta crece normalmente, pues cu un empuhe vertical; ma djé momentu cu tin otro vegetashon band'i dje, p.e. cadushi, su tronco i ramonan por hanya forma sumamente stranyo i e or'ey lo bo por wela pal'i sia cu ta braza cadushi i vice versa.

"Cunucu di Ma Linda" ta basá riba un storia cu Louchi Sanjacobo di Rincon a yega di contami ya ta cincuenta anyu pasá. Un hoben ta topa na un fiesta un señorita, di un poko mas edad cu né, masha bunita i rikisimo i cu ta invitá cu un sonrisa medio diabólico medio angélico pa bishitá na su cunucu. Despues di algun tempu nos hoben ta disidi di cumpli cu e invitacion. E señorita o viuda diabólicamente angélico a dunéle su direccion mas o menos vago. Sea como sea, e hoben no a logra hanya e cunucu i al fin al fin e ta bolbe su cas caminda e ta descubri cu entretanto tur cos a cambia i cu e mes a bira un humber bieeuw, cu cabey gris i blancu, yen di rimpel.

Stanley Cras a nase na aña 39 na Kòrsow kaminda el a debutá komo deklamadó ku 16 aña. El a resitá na radio i televishon na Kòrsow, Ruba, Boneiru, Ulanda, Caracas i New York. Konferensha riba literatura papiamentu, e.o. na "University of the City of New York". Ku Panorama Poético — ku na 72 a sali na disko — i konferensha literario na papiamentu, ingles i ulandes el a hasi un gira di 3 luna bishitando Surnam, Trinidad, Kòrsow, Ruba, Boneiru, Saba, Sint Maarten, Sint Eustatius, Colombia i New York. A deklamá pa N.O.S. e.o. poesia di Léopold Senghor, presidente i gran poeta afrikanu di Sénégal, na okashon di su bishita ofisial na Ulanda. Tabatin éxito ku poesia ritmiko na papiamentu anochi di final di Festival di tumba 1976 den Roxy. A presentá Tein di tresh i kwatro koloresh komo "happening" den Plaza nobo i den Parke Welemina pa kortesia di Departamentu di Desaroyo Publiko, Deporte i Kultura di Gobiernu Insular di Kòrsow i tambe na radio i televishon na Kòrsow i Ruba. El a bai Ruba ku Boneiru ku Tein di tresh i kwatro koloresh i na Boneiru el a tene na dos funshon pa mucha di skol un workshop improvisá:

"Siña bisa: Tein di tresh i kwatro koloresh", ora ku a blo solamente mucha di 3 pa 13 aña di edat.

Ta spera di haña permit di Gezaghebber di Kòrsow pa presentá su "multikoloresh" riba Gomezplein i pa bishitá barionan di Kòrsow ku bus ku èmplifajer, mikrofon ku loutspiker kompletando su intento di hiba poesia seka pueblo. Den kurso di 76 Editoriyal Antiyano, k'el a lanta na agosto 72 pa promové kultura antiyano, lo publiká Tein di tresh i kwatro koloresh na disko.

Ekipo di sonido: P.S.H.
Grabashon: Hermanito
Diseñadó: Fred Bergisch
Blanku i pretu idruk na
Gydelcra
na koló: na "Skèrpènè"
Buk'i programa produsí pa:

Stanley Cras gaat met boeken en platen de cultuur van de West uitdragen

Antilliaanse poëzie op lp

Een product van de Nederlandse uitgeverij Kluwer Antiyano de Papiamentse uitgave voor Antilliaanse uitgeverij is op de markt. Het is een plaat, Panorama Poetico, waarop 27 Papiamentse werken van zegen Antilliaanse dichters zijn vastgelegd.

De plaat is van een uitstekende kwaliteit. Declarator is de Antilliaanse dichter Stanley Cras, die al ruim 20 jaar in Nederland woont. Hij heeft er al zijn talent en ervaring ingezet, tijdens voorzittingen in de Nederlandse Antillen, Suriname, Venezuela, de VS en in Nederland ingezet. Door een zorgvuldige keuze van de dichters en 1 gram verevult de plaat geen leemte, zodat men beide kanten een ruk kan uitwisselen. Het is een plaat, dat bij de plaat de Nederlandse vertaling is gevoegd, waardoor deze voor een veel groter publiek toegankelijk zou zijn worden. En deze productie had een groter publiek zeker verdient.

Cras debuteerde in 1955 op Curaçao. Daar na studeerde hij Spaanse taal- en letterkunde aan de universiteit van Amsterdam. Onderwijs studeerde hij voordracht en nam hij privé-les bij Henk van Oenen en Elise Hoornans.

Editoriaal Antiyano werd op 1 augustus door Cras (33) opgericht met als doel Antilliaanse cultuur uit te dragen door het uitgeven van werken van Antilliaanse schrijvers en componisten. Begin vorig jaar heeft Cras een gedichtenbundel van de Arubaanse revolutionaire dichter Federico Oñalder uit te geven. Voor augustus 1973 staat een tape van de gitarist Julian B. Coco op het programma. Er wordt gewerkt aan een bloemlezing van Papiamentse literatuur, die begin 1974 zal verschijnen. De Nederlandse vertaling is van Dolf Verspoor.

De plaat Panorama Poetico (17,50) kan men bestellen bij Editoriaal Antiyano, Regulierdwijkstraat 701 in Amsterdam, 103-238343. AH

LITERATURA | omi mes ta responsabel pa abri...

UNIVERSITY
HARICAL COLLEGE
STANA - 79803

Baton Rouge, 16 april 1973

April, i pa Panorama P
G'a skucha resp. lesar
stra mas un bya ku e m
nundu i ku e ta desart
anon tamba.

toryal den un karta k
na Merka. I. kontest
on di mi kolega na Me
lyas. mi ta aneksá al

u, ku mi komplimentun
tur lo...

Nieuwblad van het Zuid

Bij eerste lustrum Stanley Cras feestredenaar bij T.A.K.

TILBURG, 4 november. — Een aandachtig gehoor, waaronder een functionaris van het kabinet van de gevormachtigd minister van de Antillen, de rector magnificus van de katholieke hogeschool prof dr C. Scheffer, prof De Moor en prof Jansen, heeft zaterdagmiddag geluisterd naar de feestrede van Stanley Cras, tijdens de feestvergadering van de Tilburgse Antilliaanse Kring. Deze feestvergadering werd in „Ons Eigen Huis" gehouden ter gelegenheid van het eerste lustrum van de kring. Voorzitter W. Curiel van TAK gaf eerst echter nog een overzicht van het ontstaan, de ontwikkeling en doelstelling van de Antilliaanse Kring die op 22 november 1963 officieel werd oodricht.

De grote inspirator en promotor noemde hij Victor Barro, die nu als voorzitter van de lustrumcommissie optrad. Met gezezen constateerde de heer Curiel, dat TAK bezeten heeft mede te zijn dan een men vaak het nuttise moet het aanpakke weet te verzorgen. Bevordering van het onderling contact tussen in Tilburg studerende Antilliaanen is steeds een onmisbare pijler geweest van de kring. Het is ook steeds de sterkste troef geweest.

Stanley Cras liet zijn gehoor vervolgen met een boeiende, niet van humor gespeende feestrede, waarvoor hij tot onderwerp koos: „Hogtepunten in de Antilliaanse literatuur." Zijn kwaliteiten als declarator kwamen daarbij duidelijk tot uiting.

Na een receptie in de Sociëteit van St. Odé kwam men 's avonds bijeen in het parochiehuus Pelgrimsdwijk voor een culturele avond.

H. Habibe als dichter, de muzikale showgroep Los Antillanos en de Toneelgroep TAK zorgden daarbij enkele uren voor amusement op niveau, dat door de aanwezigen ten zeerste werd gewaardeerd.

Panorama poetico zorgde ook voor de nodige hilariteit

Wervelende werken van Curacaose dichters in Papiamentu literatuur

Voorgedragen in Centro Pro Arte door Stanley Cras

Hierbij nodigen wij U uit mede te werken aan het programma "JAMES BALDWIN" (lit. portret)